

İstedadlı alim, yorulmaz tədqiqatçı

Hər kəs həyatda bir ucalıq arzusu ilə yaşayır. Tamamilə təbii bir istəkdir. Çünki ucalıqda özünü təsdiq, yaşamış ömrün hədəv getməməsinin sübutu, çalışdığı sahənin kamil bilicisi olmağın etirafı və bir də səni əhatə edənlərin, işlədiyinin yerin və nəhayət, ictimaiyyətin qazanılmış məhəbbəti, rəğbəti var. Atasını Cənab Rüstəmovun elmi irsini layiqincə yaşadan və təmsil edən bir insan haqqında duyduğumu qələmə alıram. Bu gün alimlərimiz dünyanın bütün qitələrinin onlarca elm və tədris ocaqlarında işləyir, orada çalışan həmkarları ilə əməkdaşlıq edir. Rüstəmov Anar Cənab Rüstəmovun oğlu da belədir. O, 1977-ci ildə Şamaxı rayonunda ziyalı ailəsində anadan olmuşdur. 1994-cü ildə Bakı Dövlət Universitetinin fizika fakültəsinə daxil olmuş və 1998-ci ildə bakalavr pilləsini fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. BDU-nin fizika fakültəsində nəzəri və riyazi fizika ixtisası üzrə magistratura dərəcəsi almışdır. 2000-ci ildə magistraturanı fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir.

Əmək fəaliyyətinə 2000-ci ildən başlayan Anar Rüstəmov Rusiya Federasiyasının Dubna şəhərində yerləşən Birləşmiş Nüvə Tədqiqatları İnstitutunun Zərrəciklər Fizikası Laboratoriyasında elmi işçi kimi çalışmışdır.

2002-ci ildə Almaniya Federativ Respublikasının Darmstadt şəhərində yerləşən Ağır İonların Elmi Tədqiqatları Mərkəzinə elmi işçi aparmağa dövlət olunmuş və orada yerləşən Təhlil və

Təcrübə Sistemində (HADES) çalışmağa başlamışdır.

2003-cü ildə Almaniyanın Darmstadt Texniki Universitetinin doktoranturasına daxil olmuş, 2006-cı ildə Almaniya təcrübə nüvə fizikası və proqramlaşdırma sahəsində müdafiə edərək atom və nüvə fizikası üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almışdır.

2006-2011-ci illərdə Almaniyanın Ağır İonların Elmi Tədqiqatları Mərkəzində çalışmış, 2011-ci ildə Almaniyanın Höte adına Frankfurt Universitetində, Avropa Nüvə Tədqiqatları Təşkilatının (CERN) Böyük Adron Kollayderinin 61-ci Şimal Ərazisi (NA61/SHINE) və Böyük İon Kollayder Təcrübəsində (ALICE) elmi tədqiqatlarını davam etdirmiş, Frankfurt Universitetində Subatom Fizikası, Nüvə Fizikası, Statistik Fizika fənlərindən mahazirələr oxumuşdur. Eyni zamanda Almaniya, Polşa, Misir, İtaliya və Türkiyədən olan tələbələrə elmi işlərinə rəhbərlik etmişdir. O, həmçinin, informasiya texnologiyaları sahəsində çalışmış, çoxlu sayda riyazi alqoritmlər və modullar yazmışdır. Bu proqramlardan hazırda Avropa Nüvə Tədqiqatları Təşkilatının təcrübəsi (CERN) Almaniya, Rusiya və Amerika Birləşmiş Ştatlarında fəaliyyət göstərən nüvə mərkəzlərində istifadə olunur.

Yeri gəlmişkən, qeyd etmək ki, Fransa ilə İsveçrənin sərhədində yerləşən CERN-də fəaliyyət göstərən Böyük Adron Kollayderi (BAK) dünyada ən böyük və ən güclü zərrəcik sürətləndiricisidir. Yerləşən orta hesabla 100 metr dərinlikdə yerləşən 27 km-lik dairəvi tuneldə BAK iki zərrəcik topluluğunu yüksək enerjiləndirən sürətləndirir və daha sonra onları nəhəng detektorların daxilində sənəyətə bir milyard dəfədən çox toqquşdurur. Bu nəhəng zərrəcik detektorları BAK-da 4 toqquşma nöqtəsinin ətrafında quraşdırılmış və toqquşma nəticəsində yaranan saysız-hesabsız yeni zərrəciklərin izlərini qeydə alır. Bundan sonra fiziklər iri məlumat topluluğunu

nəzərdən keçirir və Kainatı idarə edən fundamental qanunları anlamağa kömək edəcək açarları axtarırlar.

CERN-də yüksək texnologiyalar, nüvə və zərrəciklər fizikası sahəsində edilmiş bir neçə kəşf Nobel mükafatına layiq görülmüşdür.

ABŞ, İtaliya, Rusiya, Avstriya, Portuqaliya, Kipr, Fransa, Polşa, Çin, İsveçrə və s. ölkələrdə keçirilən beynəlxalq konfranslara nüvə fizikası üzrə 50-dən artıq dövlət almış, plenar çıxışlar etmiş, Avropa və Amerikanın yüksək impakt faktorlu elmi jurnallarında 180-dən artıq elmi məqaləsi çapdan çıxmışdır. Hazırda Azərbaycan aliminin məqalələrinə 2801 dəfə istinad edilmişdir.

Nüvə toqquşmalarından alınmış nəticələrin statistik analizini yerinə yetirmək üçün ehtimal nəzəriyyəsinə əsaslanan bir neçə üsul təklif etmişdir. Hazırda həmin üsuldan dünyanın bir çox universitet və institutlarında istifadə olunur.

Gənc alim indiyə qədər bir sıra ölkələrdə elmi ezməniyyətlərdə olmuş, 2016-cı ildə səmərəli elmi fəaliyyətinə - ixtirasına görə Yaponiya dövləti tərəfindən mükafatlandırılmışdır.

O, bir çox ölkələrdə beynəlxalq konfransların təşkilatçısı və iştirakçısı olmuşdur.

Onun elmi əsərləri elmi ictimaiyyət üçün yaxşı məhsuldur, tədqiqatlarının nəticələri dəfələrlə Beynəlxalq Elmi konfranslarda öz qiymətini almışdır.

2016-cı ildə nüvə fizikası sahəsində əldə etdiyi uğurları nəzərə alaraq CERN-in Elmi Şurasında səvermə nəticəsində ALICE təcrübəsinin fizika qrupuna rəhbər təyin olunmuşdur.

2017-ci ilin yanvar ayında Nüvə Fizikası sahəsində göstərdiyi uğurları və əldə etdiyi elmi nəticələrini nəzərə alaraq, Almaniya Federativ Respublikasının Heidelberg Universiteti Anar Rüstəmovu professor adı vermişdir.

2017-ci ildə Rusiya Federasiyasının Dubna şəhərində yerləşən Birləşmiş Nüvə Tədqiqatları İnstitutunun illik elmi şurasında nüvə fizikası üzrə və bir çox

Avropa mərkəzlərində aldığı nəticələr haqqında mühabirələr oxumuşdur.

2017-ci ildə Çində keçirilən Beynəlxalq Nüvə Fizikası Konfransının təşkilatçısı olan Anar Rüstəmovun təşəbbüsü ilə Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin tabeliyində olan Milli Nüvə Tədqiqatları Mərkəzi CERN in ALICE və NA 61/SHINE təcrübəsinin tam hüquqlu üzvü seçilmişdir.

A.Rüstəmov CERN-də fizika qrupuna rəhbərlik edən və Almaniya nüvə fizikası üzrə müdafiə edən ilk azərbaycanlıdır.

Anar 2018-ci ilin yanvar ayında BDU-da müdafiə edərək Atom və Nüvə Fizikası üzrə elmlər doktoru elmi dərəcəsi almışdır.

Maraqlı və razılıq doğuran bir cəhət də budur ki, A.Rüstəmov olduğu və işlədiyi Avropa ölkələrində tək-cə elmi-tədqiqatlar aparmır, o, həm də Azərbaycanı tanıtmış, sevdirmək, mədəniyyətimizi və elmi əlaqələrimizi inkişaf etdirmək kimi vətəndaşlıq vəzifəsini də layiqincə yerinə yetirir.

Anar Rüstəmov deyir: "Ən güclü potensial elmdir. Çox istərdim ki, Azərbaycan-Almaniya elm, təhsil üzrə əlaqələri və eləcə də tələbə mübadiləsi daha da inkişaf etsin. CERN-nin Azərbaycanda da sərgisi olub. Yeri gəlmişkən, deyim ki, Alman, İtaliya, rus müəlliflərindən müdafiə etmək üçün mənə müraciət edirlər. Mən də onların elmi rəhbəri oluram. Ancaq çox təəssüf ki, hələ də Azərbaycanda nüvə tədqiqatı üzrə müdafiə etmək üçün mənə müraciət etmirlər".

Anar Rüstəmovun fundamental əsərləri, ixtiraları onun yaradıcılığı və pedaqoji fəaliyyəti dünya nüvə fizikası elminin inkişafına güclü təkan verməkdədir. Alimin ən böyük arzularından biri də Azərbaycanda bu elmin müasir texnoloji proseslərinin təmin olunması, inkişaf etdirilməsidir.

İstedadlı tədqiqatçı alim Anar Rüstəmovu yeni-yeni ixtiralar, möhkəm cəsağlığı, uzun ömür və yaradıcılıq uğurları arzulayırıq.

Sabir NEMƏTZADƏ,
AYB və AJB-nin üzvü.